

MUZEUL NAȚIONAL AL MARINEI ROMÂNE ÎN PRESA CONSTĂNȚEANĂ

Dr. Silvia IONIȚĂ*

Muzeul Național al Marinei Române a reușit în cei 55 de ani de activitate rodnică, împliniți în anul 2024, să teaurizeze elementele fundamentale ale istoriei poporului nostru pe aceste meleaguri și să surprindă mărturiile referitoare la profundele legături ale poporului român cu marea, cu Dunărea și cu toate apele ce-i scaldă cu generozitate, teritoriul.

Unic prin specificul său, Muzeul Național al Marinei Române a reușit, încă de la crearea sa, la data de 29 mai 1969, să capteze atenția presei, atât prin importanța sa ca instituție de cultură inclusă în ansamblul cultural dobrogean și național, cât și prin activitatea sa complexă dedicată promovării spiritualității marinărești, dar mai ales diferitelor evenimente care au marcat istoria marinei.¹

Următoarele rânduri sunt dedicate Muzeului Național al Marinei Române, așa cum a fost el perceput și promovat în presa constănțeană pe parcursul anilor de activitate, prin prezentarea unor fragmente din articolele care au ca subiect importanța muzeului, istoricul acestuia, exponate de interes care îmbogățesc expoziția permanentă etc.

Cu mențiunea că uneori datele culese de jurnaliști de la sursele la care au apelat nu sunt foarte precise, vom veni cu completări, utile credem, pentru a prezenta în mod obiectiv diferitele subiecte atinse de aceștia în prezentarea Muzeului Național al Marinei Române.

Un prim articol intitulat: „EMBELEMELE ORAȘULUI CONSTANȚA – MUZEUL MARINEI ROMÂNE, prezintă în partea de început un scurt istoric al clădirii muzeului, dar și primii pași întreprinși pentru înființarea unui muzeu al marinei: *„Situată în strada Traian nr. 53, actuala clădire a Muzeului Marinei Române a fost construită în anul 1908. Un an mai târziu aici au fost înființate Școlile de Marină din Constanța, transformate în 1921 în Școala Navală Superioară. Tot aici a funcționat în perioada interbelică Comandamentul Marinei Militare.”* Din articol aflăm că încercările de înființare a unui muzeu al marinei române datează din 1920 când se începe colecționarea unor documente specifice ca urmare a unui apel al ofițerilor, publicat în presa vremii. În anul 1965 la Mangalia se înființează primul muzeu de marină. *„Patru ani mai târziu, la 3 august 1969, muzeul este extins, îmbogățit și transferat la Constanța în actualul lăcaș. La începutul anilor '80 începe modernizarea spațiilor expoziționale.”*

În continuare în articol se precizează faptul că și clădirea este restaurată și mărită, în timp ce colecțiile muzeului sunt expuse tematic în 22 de săli și în parcul muzeului. Cititorii pot afla informații despre prima și a doua sală care sunt dedicate

* Muzeograf, Muzeul Național al Marinei Române.

¹ Andeea Atanasiu-Croitoru (coord.), *Muzeul Național al Marinei Române, 50 de ani de existență, 1969 – 1919. Monografie*, Constanța, Editura MNMR, *passim*.

începuturilor navigației în spațiul carpato-dunăreano-pontic. Apoi, „În sala III sunt prezentate alegoric personaje înfățișând marinari romani și soldați daci. Următoarea sală expune obiectele inedite de la ancore, amfore romane, cărămizi cu inscripția flotei fluviale romane, etc. Începând cu sala V până la sala VII inclusiv, sunt expuse obiecte, monede și chiar o celebră monoxilă (navă cioplită dintr-un singur trunchi de copac) în lungime de 10 metri ce a fost descoperită în valea Crișului Alb. Aceste obiecte datează din perioada medievală. Tot în aceste săli mai sunt prezentate machete ale unor nave de epocă.”

Referirile la celelalte săli sunt mai generale în articol, se precizează că în expoziție poate fi admirată și „prima corabie comercială românească Marița (1883)” (machetă), nave actuale, dar și uniforme de epocă, arme, documente, obiecte de navigație etc.

„Vizitarea Muzeului Marinei Române se încheie în parcul din spatele clădirii ce-l găzduiește. Aici pot fi văzute nave, tunuri instalate la bordul acestora, motoare, elice, aruncătoare de grenade, ancore, mine marine, tuburi lans-torpilor, tate mai vechi sau mai noi, aflate în conservare.” (Marian Tudor, „Jurnal de Constanța” 22 – 28.01. 1999, p. 9.)

Articolul cuprinde informații pertinente despre Muzeul Național al Marinei Române și despre expoziția permanentă a acestuia, informațiile fiind prezentate chiar în mod amănunțit pe alocuri, suscitând interesul celor care doresc să viziteze această instituție.

Se impun totuși două precizări:

- monoxila, nu este realizată doar prin cioplire. Ea este o ambarcațiune în formă de albie („covată”), realizată dintr-un singur trunchi de arbore, de origine străveche; încă se folosește în multe părți ale lumii, poate atinge o lungime de până la 30 de metri, iar scobirea se realizează prin ardere cu cărbuni, cu legături de paie, prin cioplire și șlefuire. Se mai numește și pirogă.²

-nava „Marița” a fost un velier tip bric (cu doi arbori) construit la Giurgiu în 1834, (nu 1883 cum se precizează în articol!), proprietate a vel-vistiernicului Țării Românești Alexandru Villara. A fost prima navă care, după secole de dominație otomană, a purtat din nou pavilionul Țării Românești pe Dunăre și Marea Neagră până la Constantinopol. Voiajul s-a executat în 1834 – 1835 sub comanda lui Giorgio L. Bresco, care a ținut și jurnalul navei, având la bord pe căpitanul de pavilion Ioan Cristescu. Evenimentul a avut răsunet în țară, iar poetul Cezar Bolliac i-a dedicat o poezie.³

Alte două articole ample și elocvente, unul apărut în „România Liberă”, celălalt în „Ziua de Constanța” prezintă informații detaliate despre expoziția și colecțiile Muzeului Marinei Române. Precizarea care se impune, Muzeul Național al Marinei Române are în prezent un număr de aproximativ 12 000 obiecte de patrimoniu (nu 40000, așa cum scrie în articol), din care 73 clasate la Tezaur și 154 clasate la Fond.

² Comandor Anton Bejan (coordonator), *Dicționar enciclopedic de marină*, București, Societatea Scriitorilor Militari, 2006, p. 506.

³ *Ibidem*, p. 480.

Articolele selectate tratează o problemă cu care s-a confruntat Muzeul Marinei Române ani de-a rândul. Această problemă a fost remediată între timp, din Registrul Istoric al Muzeului Național al Marinei Române, aflăm că la data de 12 decembrie 2005 „În conformitate cu faxul S.C. „Rico” S.R.L. Constanța adresat U.M. 02542 Focșani, cu nr. 2914 din 9.12. 2005 la data OZU din 12.12.2005 nr. 242, încetează activitatea Muzeului Marinei Române cu publicul, expoziția permanentă urmând a fi desființată temporar în vederea executării lucrărilor de injectare și consolidare a clădirii.”⁴

În luna mai 2008 se încheie aceste lucrări, iar la data de 17 mai „Muzeul Marinei Române s-a redeschis pentru publicul vizitator. La festivitatea redeschiderii a fost prezent contraamiral de flotilă Dan Popescu, șef al resurselor SMFN și numeroși invitați.”⁵

Deși s-au efectuat aceste lucrări, clădirea muzeului nostru prezintă încă urme de degradare evidente, în special crăpături în pereți, ceea ce impune noi lucrări de renovare și consolidare, aspect de care actuala conducere este conștientă și se fac demersuri în acest sens. Lipsa de fonduri împiedică însă, în prezent, începerea lucrărilor.

„ISTORIA MARINEI ROMÂNE SUB SPECTRUL BULINEI ROȘII: Instituție culturală de rang național, Muzeul Marinei Române dispune de un patrimoniu impresionant: peste 40.000 de obiecte și un fond arhivistic important, găzduite într-un spațiu de 10.775 mp și un parc ale cărui dimensiuni au permis expunerea a trei nave. Organizat pe criterii tematico-cronologice, conform perioadelor istoriei României în secții dedicate Epocii Vechi, Evului Mediu, Epocii Moderne și Contemporane, fluxul muzeal îi oferă vizitatorului cunoașterea tipurilor de nave specifice fiecărei perioade, de la vasele comerciale sau militare precum galerele romane, la pânzarele din timpul domniei lui Ștefan cel Mare ori la navele secolelor XIX și XX, este vorba desigur de machete la scară de o ireproșabilă fidelitate a execuției, cu excepția celor două vedete torpiloare și a vedetei dragoare, vase de luptă reale, expuse în aer liber.

În articol se fac referiri în continuare la câteva exponate de interes din patrimoniul muzeului: „un glob reprezentând sfera cerească lucrat în anul 1658 la Veneția de cartograful Matteo Gaggio”, „o bombardă (sec. XV)”, „o piesă de artilerie din 1770, provenită de la fortificațiile de epocă otomană ale Constanței, tunul-revolver cu 5 țevi „Hotchiss”, din dotarea primului bric „Mircea”, mine fluviale și marine, torpile, arme individuale de foc și albe, (printre care o piesă de excepție – stiletul comandat special și oferit de Regele Mihai aspirantului Tomescu D. Constantin, șeful promoției „Decebal” 1943)”. Iată doar câteva componente ale colecției de arme. Colecția de ordine și medalii (printre care rarismele ordine rusești „Sfânta Ana” 1797 și „Sf. Stanislav” - 1839 alături de „Legiunea de Onoare” franceză – 1873, „Virtutea Militară” și „Mihai Viteazul”), cea de uniforme care acoperă perioada 1860 până astăzi, colecția de navomodele,

⁴ Registrul Istoric al Muzeului Național al Marinei Române, p. 128.

⁵ Ibidem, p. 143.

conținând 130 de piese excepțional realizate (unele obținând medalia de bronz la campionatul mondial de la Rouen – Franța, în 1987), cea de hărți, lucrări de artă, fotografii alcătuiesc alte fonduri din bogatul patrimoniu al al muzeului.

Articolul subliniază și importanța activității de cercetare desfășurată de specialiștii muzeului: „Din 1969, de când muzeul funcționează în clădirea actuală, până în prezent au fost organizate 15 sesiuni științifice și seminarii de nivel național, instituția având relații de parteneriat științific cu peste 50 de muzee și institute de cercetare și arhivistice de profil românești și străine.”

În **Apel către edilii orașului** – se prezintă spectrul unei amenințări de alt ordin: „grava deteriorare a edificiului, construcție datând din 1908. Splendida clădire, ea însăși aparținând patrimoniului arhitectural național este afectată de efectele cumulate ale tasării și alunecării terenului, fenomen specific falezei nordice a portului (...) Clădirea Muzeului Marinei Române, din păcate nu a beneficiat niciodată de asemenea intervenții. Nu e nevoie să fii inginer să-ți dai seama că fisurile, foarte vizibile, de pe fațadă, de la interior din paviment și plafoane sunt rezultatul fenomenului geofizic menționat. Imediata vecinătate a străzii Traian, cu circulația de acum, agravează lucrurile.” Deși timp de câțiva ani a fost blocat traficul auto care periclită împreună cu instabilitatea solului siguranța clădirilor, în acea perioadă nu s-au întreprins lucrări de consolidare. „În prezent, nu numai că interdicția a fost ridicată, dar strada Traian a devenit o arteră de trafic intens, dată fiind lipsa de stopuri și legătura rapidă cu zona gării C.F.R.

Atragem în mod special atenția asupra pericolului, dacă nu de-a dreptul iminent, care îi pândește deopotrivă pe vizitatori, ca și pe slujitorii așezământului, acela al prăbușirii unor porțiuni de tavan. (...) Încă ceva: oricât s-a străduit direcția muzeului să evite instalarea obiectelor de mari dimensiuni și greutate în sălile și pe coridoarele de la etaj, normele științifice ale organizării tematico-istorice și logica fluxului de vizitare au impus prezența unor astfel de corpuri în spațiul amintit.

În articol se atrage atenția că deși Ministerul Apărării Naționale a integrat Muzeul Marinei Române în planul de reparații capitale, nu este suficient, deoarece se tratează efectele, dar nu și cauzele; consolidarea falezei depinde exclusiv de Primărie.

„E lesne de înțeles ce urmări ar avea, pe diverse planuri, în primul rând pentru imaginea României, un oricând posibil accident. Considerăm că edilii trebuie să se implice fără întârziere în rezolvarea situației în însuși interesul Constanței. Bulina roșie trebuie să dispară cât mai curând de pe fațada venerabilului edificiu. (Alexandru Mihalcea, „România liberă”, miercuri 30 aprilie 2003.)

„MUZEUL MARINEI RISCĂ SĂ SE PRĂBUȘEASCĂ LA PRIMUL CUTREMUR: O plăcuță metalică roșu cu galben emite un avertisment sumbru ce atrage atenția celor ce trec pe strada Traian, pe lângă clădirea Muzeului Marinei Române. Clădire nesigură. Risc seismic 2. Acces zonă limitat.”

Articolul precizează că acest marcaj obligatoriu prin lege a fost montat pe clădirea muzeului încă din anul 2000. Faleza constănțeană este afectată de multă

vreme de un fenomen natural de eroziune determinat, pe de o parte de pânza freatică ce este orientată spre bazinul portuar și, pe de altă parte de intensificarea traficului portuar, în special după 1980.

Clădirea Muzeului Național al Marinei Române este inclusă pe lista clădirilor de patrimoniu național, fiind ocrotită prin lege. *„După 1990 conducerea MMR a făcut demersuri atât pe plan local cât și la nivelul conducerii MAPN, prin care a semnalat efectele nefaste ale alunecărilor de teren asupra stării clădirii respectiv asupra riscului pe care îl prezintă pentru vizitatori și pentru personalul instituției.”* Conducerea MAPN a reacționat cu promptitudine la cererea muzeului. Mai mulți specialiști în domeniu au făcut expertiza clădirii și au evaluat factorii de risc, muzeul fiind astfel înscris pe lista priorităților în ceea ce privește efectuarea reparațiilor capitale.

„Măsurile provizorii permit deteriorarea exponatelor și a clădirii muzeului.”

În ceea ce privește atitudinea celor Primărie, aceasta a oscilat de-a lungul anilor. *„Între timp, degradarea clădirii s-a agravat, semnele fiind tot mai evidente. Aproape zilnic apar noi fisuri ca rezultat al trepidațiilor și instabilității solului. Pereții și pavimentul, luminatorul, coloanele exterioare, lucrările de artă (fresce, aplece din expoziția permanentă a muzeului suferă deteriorări vizibile.”* La data de 8 mai 2001 primarul Radu Ștefan Mazăre a vizitat Muzeul Marinei și a fost informat de către directorul instituției lt.-cdr. Marian Moșneagu despre problemele cu care se confruntă clădirea muzeului din cauza problemelor de teren: *„cu acel prilej primarul Radu Mazăre a promis că, după ce va asfalta Constanța în 2002 se va ocupa și de consolidarea falezei. Pentru că, între timp, această problemă a devenit tot mai presantă, directorul MMR speră că primarul – care este și ofițer de marină la origine – nu va uita această promisiune și va include pe lista de priorități reabilitarea promontoriului aferent străzii Traian (...) (Alexandra M. Păun „Ziua de Constanța”, Anul III, nr. 681, vineri, 21 februarie 2003, p. 6.)*

Un alt articol care ne-a atras atenția este intitulat simplu: „MUZEUL MARINEI ROMÂNE”, autor fostul director al muzeului lt.-cdor. Marian Moșneagu. Acesta ne vorbește în introducere despre istoricul și importanța muzeului: *„Oricine va avea inspirația să se abată în plin sezon estival, chiar și numai pentru câteva ore pe strada Traian va descoperi cu încântare un edificiu insolit. Fostul sediu al Școlii Navale, construit cu aproape un secol în urmă, este nu numai o impozantă clădire de patrimoniu ci și un adevărat templu al tradițiilor noastre marinărești. Pentru că încă de la începutul veacului trecut Amiralitatea nu a conceput spectrul cultural al cetății tomitane fără un muzeu maritim la Constanța, Comandamentul Marinei Militare a dispus colectarea celor mai valoroase exponate de tehnică navală de pe navele scoase din serviciu, precum și a numeroase instrumente de navigație, piese de medalistică, uniforme, arme de marină, literatură de specialitate. Acestea au constituit inventarul primelor expoziții temporare din perioada interbelică, atât în capitală cât și în Constanța,*

precum și nucleul „Secțiunii Marine” în cadrul Muzeului Militar Național, înființat în urmă cu opt decenii.”

În „călătoria” sa în muzeu, vizitatorul este întâmpinat de numeroase exponate, marea majoritate originale și impresionante prin poveștile pe care le dezvăluie: *„Atât pentru marinarul copleșit de propriile sale peripeții, cât și pentru turistul captivat de enciclopedia universului acvatic o escală la Muzeul Marinei dobândește indubitabil încărcătura cognitivă și emoțională a unei adevărate croaziere pe mări și oceane, în compania unor nave, eroi și evenimente care te fac să stăruie cât mai mult cu putință în fața celor aproape 30 000 de exponate care alcătuiesc expoziția permanentă, dar și cea în aer liber adică patrimoniul demn de invidiat al unui muzeu unic în țară. (...)*

Din multitudinea bunurilor de patrimoniu care alcătuiesc ambientul celor 22 de săli „vizitatorul va fi fascinat, cu siguranță, de cele mai spectaculoase. În „Sala corăbiilor supremația revine monoxilei cu o lungime de 10 metri, descoperită în albia Crișului Alb.” (...)

Inima muzeului este reprezentată de coecția de machete: „Alături de galere romane, nave de comerț genoveze și bizantine, pot fi admirate „România”, prima navă de război cu zbaturi a Marinei Militare (1864), „Marița” prima navă comercială a Țării Românești (1833), bricul „Mircea”, primul velier-școală românesc (1882), cochetele pasagere ale Serviciului Maritim Român, submarinele românești „DELFINUL”, „MARSUINUL” și „RECHINUL”, precum și pleiada de cargouri, mineraliere, petroliere, și pescadoare ale anilor '80. (...)

„Deosebit de interesante sunt machetele, dar și lentilele originale și accesoriile cu care au fost echipate, primele faruri construite de-a lungul litoralului, pentru siguranța navigației și a manevrelor de intrare/ieșire în/din porturi. Cu o greutate de circa trei tone, lentila monumentală cu care a fost dotat farul Tuzla între anii 1900 – 1972 este o capodoperă a genului. (...) Lampa sistem Bourdelles era alimentată cu petrol, Farul propriu-zis, un glob uriș de cristal, plutea pe trei tone de mercur, care îi permitea rotirea lesnicioasă. Intensitatea eclatului era echivalentă cu intensitatea a 33.942 becuri Carcel și asigura o vizibilitate de 80 de mile marine în condiții normale de vizibilitate. (...)

Istoricul farului de la Tuzla este deosebit de interesant, cunoscut fiind faptul că la începutul secolului XX, farul de la Tuzla era considerat al treilea din lume, după cele din Fiume și Marsilia.

Bogățiile muzeului sunt numeroase și doar dacă vizitatorul stăruie o perioadă mai îndelungată în muzeu poate descoperi diversitatea și complexitatea lor: „Colecțiile de instrumente de navigație, arme navale, medalistică, ancore, lucrări de artă, carte veche, manuscrise, registre istorice, jurnale de bord și de luptă, fotografiile document, completează zestrea muzeului sporită an de an prin noi achiziții și donațiile unor oameni generoși, ale căror biografii s-au confundat adesea cu cariere profesionale împlinite pe mare, ori curmate de valuri.” (...)

(...) Și cum niciodată timpul nu este suficient pentru a face față tuturor ofertelor culturale, la standul muzeului veți găsi întotdeauna, alături de suveniruri, albume și lucrări de specialitate, literatură cu subiect marinăresc, CD-uri și alte

surprize care vă vor întregi impresia plăcută a unei vizite agreabile și de neuitat. (Căpitan comandor M. Moșneagu, directorul Muzeului Marinei Române, „Litoral”, anul I, nr. 3, august 2003, pp. 14 – 15.)

Așadar un articol amplu, documentat, scris de un specialist al muzeului, care aduce în atenția publicului cititor informații detaliate despre Muzeul Marinei Române, dar și despre cele mai importante exponate din expoziția permanentă a muzeului. Articolul pune accent și pe activitățile organizate în muzeu, dar și pe cele care sunt găzduite de muzeu.

Un alt articol dedicat muzeului, punctual am putea spune, a apărut în „Cuget Liber”. Acesta face referiri la exponate importante din patrimoniul muzeului, dar și la o colecție bogat reprezentată la noi în muzeu, cea de uniforme, fără a surprinde însă prin detalii, scopul fiind mai degrabă acela de a prezenta varietatea colecțiilor și a tipurilor de exponate.

„LA MUZEUL MARINEI ROMÂNE Amforă de ceramică, cel mai vechi obiect din colecție: Cel mai vechi obiect din cadrul expoziției permanente a Muzeului Marinei Române este o amforă romană, din ceramică. În anul 1982, în zona Portului Constanța, a fost scoasă la lumina zilei, cu o plasă de pescuit, un fragment dintr-o amforă romană. Achiziționată de instituția muzeală constănțeană, aceasta este realizată din ceramică și în interior conține seu de oaie. Vasul datează din sec. II d. Hr. Și are diametrul de cca 50 cm.

Uniforme vechi – păstrate impecabil

Muzeul Marinei Române deține, în colecțiile sale primele uniforme de marină apărute în cele două principate – Muntenia și Moldova. Uniformizarea acestora a fost posibilă în 1860, odată cu unirea principatelor române, dar și a flotei din țara noastră, în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza „Ținuta de marină a fost creată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, printr-o serie de decrete, ce au dus la finalizarea modelelor costumelor marinarilor români. La început acesta a hotărât ca uniformele să aibă culoarea bleumarin, cu elemente decorative de influență franceză și engleză, combinate cu cele românești.”

Ordinul Național „Steaua României” prezent în toate ipostazele

Alexandru Ioan Cuza a făcut un proiect al primului ordin românesc. După modelul acestui ordin în anul 1877, regele Carol I a creat primul ordin național, intitulat „Steaua României”. Acesta conține cinci clase și anume: cavaler, ofițer, comandor mare ofițer și mare cruce. Muzeul Marinei Române deține toate cele trei modele ale ordinului național.

O torpilă românească originală – reper în istoria marinei române

Muzeul Marinei deține, în cadrul expoziției permanente, prima torpilă românească Whitehead. Aceasta a fost prezentă pe crucișătorul „Elisabeta”, care a intrat în dotarea României în anul 1888 și are un calibru de 381 mm. Torpilele de acest gen au fost folosite pentru exercițiile flotei române și pentru pregătirea acestora în cazul luptelor. Torpila funcționa, în acea perioadă, cu aer comprimat. În prezent, obiectul are o valoare inestimabilă, fiind unicul din România, dar și din lume. (R. Clinciu, „Cuget Liber”, Anul XVI, nr. 4140, joi, 19 februarie 2004.)

Cu ocazia împlinirii a 35 de ani de activitate, este publicat articolul: **ASTĂZI, DE ZIUA INTERNAȚIONALĂ A MUZEELOR, MUZEUL MARINEI ROMÂNE SĂRBĂTOREȘTE 35 DE ANI DE ACTIVITATE: În articol este subliniat faptul că muzeul este o** instituție unicat în România prin specificul său, prin modalitățile de valorificare a patrimoniului național. Muzeul Marinei Române a organizat o adunare festivă consacrată sărbătoririi a 35 de ani de activitate. Momentul aniversar a coincis cu Ziua Internațională a Muzeelor, serbată în acel an sub genericul „Muzeele și patrimoniul imaterial” și a fost marcată prin organizarea Zilei Porților Deschise. „Muzeul Marinei Române a fost înființat prn H.C.M. nr. 1.127, din 29 mai 1969, iar pe suprafața de teren pe care astăzi se află edificiul muzeului, au funcționat între 1908 și 1969 Școala de Marină și ulterior Școala Navală. A fost reconfirmat prin Legea muzeelor și colecțiilor din 8 iulie 2003, ca muzeu de importanță națională fiind una dintre cele 28 de instituții de importanță națională existente din țară și singurul cu acest profil din Dobrogea. (...) Prin întreaga sa activitate, Muzeul Marinei Române a fost și rămâne amfitrionul unor autentice acte de cultură în care sunt evaluate faptele de arme ale marinarilor și rememorarea unor momente cruciale din istoria neamului românesc”, a declarat directorul Muzeului Marinei Române, Marian Moșneagu.

În articol se precizează că la ceas aniversar este vernisată expoziția de uniforme și însemne de marină „Prietenii de peste mări”, organizată în colaborare cu atașatii militari ai Greciei și Turciei acreditați la București, iar în încheiere va fi lansat cel de-al cincilea volum „Old Globe Tracker”. Este de asemenea organizată și o expoziție fotografică intitulată „Itinerarii transoceanice”, ale celor mai importante obiective turistice vizitate de octogenarul Dan Brătescu, în jurul lumii, în perioada 1993 – 2003. (Daniel David „Telegraf”, 2004.)

Articolul are în prim-plan un eveniment important din istoricul muzeului nostru, aniversarea a 35 de ani de activitate, iar prin rândurile sale aduce în atenția cititorilor informații despre momentele de început ale muzeului, importanța instituției, dar și activitățile de pe agenda muzeului, la ceas aniversar.

„Instituție unicat în peisajul muzeistic românesc MUZEUL MARINEI ROMÂNE DEȚINE PESTE 1500 DE EXPONATE CU TEMATICĂ MARINĂREASCĂ” : Încă din primele rânduri, articolul dezvăluie câteva din reperele de mare valoare ale muzeului: elemente de artilerie originale – bombarde navale din secolul XV, monoxila cu o vechime de aproximativ 700 de ani, o hartă medaliată cu aur la Paris, în 1900, după care s-a navigat până în 1951, costumul de scafandru greu, care ajunge la o greutate de 100 de kg, dar și o carte dedicată Dunării, tipărită la Veneția în 1684.

Articolul leagă momentele de început ale muzeului de numele contraamiralului Ioan Bălănescu, „cel care în 1932 a avut inițiativa înființării unui muzeu al Marinei.” Se subliniază importanța exponatelor adunate de-a lungul timpului în cele 22 de săli ale muzeului peste 1.600, 500 dintre acestea fiind declarate bunuri de patrimoniu mobil, de valoare excepțională, în timp ce 100 dintre ele au fost propuse la acea dată, pentru a fi clasate în categoria juridică Tezaur. Și în acest articol, autoarea, muzeograf Georgeta Borandă, specialist al

muzeului în acea perioadă, evidențiază diversitatea exponatelor: „zeci de machete care reproduc toate tipurile de nave din marina militară și comercială, de la începuturile navigației și până în secolul XX, instrumente de navigație, documente și fotografii, drapele și pavilioane. „Printre piesele unicate în muzeu se numără o bombardă navală din secolul XV, găsită în zona Portului Mangalia în anii '80, o monoxilă realizată dintr-un trunchi de stejar lungă de 10 metri, datată în secolele XIII – XIV, găsită în zona Crișului Alb, și o amforă romană care și-a conservat foarte bine și păstrează conținutul – seu de oaie. Se remarcă și un costum complet de scafandru greu folosit la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, dotat cu două greutăți de 18 kg fiecare și încălțăminte de aproximativ 20 de kg. Aceste costume care ajung la 100 de kg au fost folosite în timpul lucrărilor de construcție a Portului Constanța”.

Muzeul deține și colecții de decorații, dar și de arme subacvatice, folosite în primul război mondial

Muzeul deține și o colecție de piese provenite de pe crucișătorul „Elisabeta”, dat în folosință în 1888, nava încheindu-și activitatea în 1930. Printre piesele rare aflate în expoziție trebuie menționate lămpile cu suspensie aerodinamică, aparatele de navigație și o măsură de împărțire a apei către marinari provenită de pe primul bric <<Mircea>>. Este remarcabilă și colecția de arme subacvatice cu piese datate din 1888 și până în Primul Război Mondial, inclusiv.”

Vizitatorii pot admira în mod special elemente din colecția de decorații românești din expoziția muzeului: Steaua României (1877) și străine, reprezentative fiind Legiunea de Onoare a Republicii Franceze, Coroana Italiei, Crucea de Fier Germană, Crucea de Război Britanică și ordinele rusești Sfântul Vladimir și Sfânta Ana, din secolele XIX – XX. „O decorație specifică Marinei Române este medalia Maritimă, creată în 1936, care a reapărut sub forma unui ordin și a unei medalii numită <<Virtutea Maritimă>>.”

Printre exponatele de excepție se află și Harta coastei de Vest a Mării Negre elaborată de un colectiv condus de „căpitan comandorul Alexandru Cătuneanu între 1897 – 1900, realizată la Institutul Hidrografic din Paris. Harta a fost expusă și medaliată cu aur la expoziția Universală de la Paris, din 1900 și după ea s-a navigat până în 1951”, a mai declarat Georgeta Borandă. De asemenea instituția se remarcă prin importantul fond de fotografie și cele 500 de lucrări aflate în bibliotecă, printre care se remarcă o carte rară, intitulată „L' origine del Danube”, tipărită la Veneția în anul 1864. La loc de cinste se află macheta corabiei „Marița” (1834), care poartă numele soției fostului domnitor al Țării Românești, Gheorghe Bibescu, construită pe șantierul naval de lângă Giurgiu. Nava a fost alcătuită în întregime din echipaj românesc, iar la catarg flutura pavilionul Munteniei.” (Daniel David, „Telegraf”, anul XIII, Nr. 224 (3771), joi, 23 septembrie, 2004.)

„MUZEUL NAȚIONAL AL MARINEI ROMÂNE – REPER CULTURAL UNICAT ÎN ROMÂNIA”: Articolul o are ca autoare pe dr. Andreea Atanasiu-Croitoru, specialist al muzeului și cuprinde în partea de început informații

despre istoricul muzeului, dar și despre organizarea expoziției permanente care este raportată la periodizările istoriografiei românești. Articolul continuă cu descrierea pitorească a evoluției Marinei Române folosind ca repere expozitele reprezentative din muzeu:

„În prima parte, se află obiecte tridimensionale – basoreliefuri, mulaje după documente epigrafice, monede, amfore și machete navale, ele transmit informații despre începutul navigației pe aceste meleaguri. Tot aici sunt expuse și primele personaje alegorice, în mărime naturală, din cele mult mai numeroase existente în muzeu, întruchipând luptători daci și romani. Figurile, ce parcă stau să vorbească, veșmintele și armele executate în exclusivitate cu mijloace manuale caracteristice acelor timpuri străvechi produc un efect deosebit asupra vizitatorului. Acestor ilustrări li se adaugă obiecte originale cu valoare istorică considerabilă: ancore, amfore romane ș.a. O astfel de amforă, păstrând conținutul uscat de seu de oaie, datează din secolul al II-lea d.H. și a fost descoperită în Marea Neagră în anul 1982, la o adâncime de 40 metri, la Est de Constanța.”

Conform opiniei autoarei, toate expozitele se constituie în argumente care vin să demonstreze continuitatea și dezvoltarea navigației în Dacia romană și, mai apoi, în perioada de formare a poporului român:

„La rândul lor, moldovenii lui Ștefan cel Mare, cu o prezență îndelungată la litoralul Mării Negre, prin cetățile porturi Chilia și Cetatea Albă, s-au implicat în comerțul maritim. Pânzarele moldovenești, apte să lupte pe apă și să facă negoț, transportau pe Marea Neagră mărfuri, la Istanbul și chiar mai departe, în Marea Egee și Mediterană, până în Creta. Facsimile manuale, reproducând fidel vechi documente ce menționează legăturile domnilor Țării Românești și ai Moldovei cu alte zone ale lumii prin intermediul navigației, un imens vitraliu în centrul căruia figura marelui Ștefan veghează, parcă, asupra cetăților, bisericilor și pânzarelor moldave, machete de nave, arme originale, piese rare, datând din secolul al XV-lea, sunt numai câteva din expozitele cu ajutorul cărora istoria navigației în evul mediu românesc capătă verosimilitate și culoare.”

Nu puteau lipsi din articol informațiile despre cea mai bine conservată monoxilă de la noi din țară, un exponat deosebit de valoros, care constituie mândria muzeului, având o lungime de 10 metri, 700 de ani vechime, descoperită în albia Crișului Alb. *„Reproduceri ale unor picturi murale reprezentând corăbii cu pânze, ce se constituie în podoabe plastice și documente de preț pe zidurile unor mănăstiri românești, sunt însoțite de obiecte autentice și rare, specifice navigației. O frumoasă frescă și alte lucrări de grafică sunt rezervate acțiunilor navale întreprinse de flota Țării Românești în timpul lui Mihai Viteazul, Domnul primei Uniri a românilor de la 1600. Un număr mare de documente facsimilate manual, machete de nave, stampe, monede și arme vorbesc despre existența categorică a unei Marine românești, în pofida monopolului de navigație instituit de otomani după căderea Constantinopolului.*

Un moment important a fost reprezentat de Tratatul de la Adrianopol, prin care: *„navigația pe Dunăre și Marea Neagră a fost declarată liberă, iar navele românești aflate sub pavilion propriu puteau să lase în urmă „drumul fără*

pulbere” al bătrânului Danubiu ajungând pe mare până la Constantinopol și în înșoritele porturi mediteraneene. În același timp, apariția primelor formațiuni, în anii ‘30, ale armatelor naționale permanente în Moldova și Țara Românească a dat posibilitatea creării flotilelor celor două Principate.” Machete deosebit de valoroase, „meșterite” cu deosebită migală de cunoscutul navomodelist Cristian Crăciunoiu, reprezentând: „sfertul de șaică” și „jumătatea de șaică”, „de fapt șalupe canoniere ce s-au numărat printre primele nave militare românești”, însoțite de pavilioanele lor dar și de armamentul original pe care l-au avut în dotare (tunuri de bronz realizate la Torino în 1843). Expoziția continuă cu „prezentarea primelor uniforme de ofițer și soldat ale Flotei din Muntenia, după reglementările din 1850 și a celor marcate de influența franceză, intrate în dotare după 1860, macheta primei nave propulsate de forța aburului din dotarea flotei de război – vaporul cu zbuturi „România”-, toate acestea reprezentând doar câteva din „punctele de atracție care contribuie la introducerea vizitatorului în atmosfera de început a epocii moderne.”

Dar vor mai fi necesare trei mari și importante momente în istoria românilor – Unirea Principatelor sub Alexandru Ioan Cuza, instaurarea domnitorului Carol I, în 1866, obținerea Independenței în urma războiului din 1877-1878 – pentru ca strădaniile înaintașilor să se contureze în ceea ce va deveni Marina Română cu cele două componente ale sale: navigația comercială, menită să devină o instituție de bogăție și mândrie națională și flota militară, datoare să apere fruntariile de apă ale țării și traficul român în Marea Neagră.

D-na dr. Andreea Atanasiu-Croitoru precizează că „pe parcursul întregului muzeu, s-a urmărit prezentarea acestei problematice diverse și demonstrarea faptului că de-a lungul istoriei, Marina s-a dovedit a fi o necesitate atât economică, dar și militară, iar oamenii mării, implicați în toate momentele de restrînte ale neamului, adevărați eroi.

Campaniile militare din anii 1877-1878, 1913, 1916-1918, 1941-1945 au implicat din plin Flota Maritimă și Fluvială Română în confruntări directe pe apă și chiar pe uscat. Participarea Marinei la ostilități este ilustrată cu documente și obiecte care au aparținut unor personalități militare și eroi căzuți în aceste războaie, mine, torpile, arme de diferite tipuri. O importanță la fel de mare a fost acordată și anilor de pace, ani în care politica navală a guvernelor a urmărit aplicarea unor programe de pregătire a viitorilor marinari și de dezvoltare a Marinei menite să ridice această armă la nivelul necesităților României Întregite.”

Un alt moment cu o semnificație și importanță aparte l-a avut sosirea din Anglia, în anul 1882, a primei nave-școală, bricul „Mircea”, „care va deveni un simbol al Marinei Militare Române.”

După constituirea Statului Național Unitar Român, întreaga perioadă interbelică a fost marcată de preocuparea factorilor de răspundere pentru organizarea și dezvoltarea unei Marine Militare și Civile moderne, care să-și dovedească eficiența atât în timp de pace, cât și de război. Cu ajutorul machetelor și a numeroase obiecte originale, expoziția de bază a muzeului ilustrează intrarea în serviciu a noi nave militare și comerciale, a navei-școală „Mircea” (II),

prezintă evoluția școlilor marinei, aspecte legate de înființarea Ligii Navale Române ș.a. Ultimele săli ale muzeului sunt dedicate perioadei de refacere a Flotei Militare și Civile după 1947, proces care a demarat greu, mai ales din cauza controlului sovietic exercitat în primii ani după război.

Vizita se încheie cu o galerie de machete navale atât militare cât și civile. Într-o impunătoare vitrină centrală, alături de machetele navelor militare construite în șantierele naționale, în frunte cu distrugătorul „Mărășești” și fregata „Regele Ferdinand”, se află și capetele de serie ale celor mai moderne nave comerciale, printre care: petrolierul de 150.000 TDW „Libertatea”, mineralierul de 55.000 TDW „Tomis”, cargoul multifuncțional de 15.000 TDW „Rovine”, nava Ro-Ro „Pașcani”, specializată pentru transportul vehiculelor rutiere pe roți, traulerul „Parâng”, baza frigorifică „Polar”, prima platformă de foraj marin „Gloria” și alte machete de nave fluviale și tehnice.”

Parcul expozițional, format integral din exponate originale de mari dimensiuni, a constituit încă de la crearea sa un punct de atracție pentru vizitatorii români și străini. „Aici este locul unde pot fi admirate trei nave originale, elice și ancore de mari dimensiuni, piese de artilerie și monumente dedicate celor care și-au pierdut viața în războaie sau pe mare.”

Concluzia articolului este, conform opiniei d-nei dr. Andreea Atanasiu-Croitoru că: „În ansamblu, Muzeul Marinei Române, prin zeci de machete reproducând toate tipurile de nave existente în Marina noastră militară și comercială, de la începuturile ei și până în zilele noastre, instrumente de navigație, documente, armament alb și de foc, ancore, elice, lentile de faruri, drapele și pavilioane, tablouri, exponate de o deosebită valoare științifică și documentară, conturează în fața publicului interesat adevărata istorie a navigației române, dezvoltarea tehnicii navale, a relațiilor comerciale și militare ale Marinei.” (Dr. Andreea Atanasiu-Croitoru, Șef Secție Istoria Marinei, Muzeul Național al Marinei Române, „Independența română”, 3 octombrie 2018)

Un articol reprezentativ, care dezvăluie povestea pe care Muzeul Național al Marinei Române o împărtășește cu generozitate tuturor celor care îi trec pragul. O îmbinare perfectă între prezentarea expoziției permanente și evoluția Marinei Române de-a lungul perioadelor istorice și sub cei mai cunoscuți domnitori și conducători ai țării noastre. Articolul conține repere importante din perioada interbelică, perioadă de aur pentru marina noastră, dar cu puține mențiuni în presa constănțeană, de la deschiderea muzeului. Foarte interesante sunt informațiile despre Marina Comercială Română, subiect mai rar abordat în articolele de promovare a muzeului nostru și despre care cei interesați pot afla doar din cărțile de specialitate.

„MUZEUL NAȚIONAL AL MARINEI ROMÂNE, LA SEMICENTENAR” : În anul 2019 Muzeul Național al Marinei Române a împlinit 50 de ani de existență. La acest eveniment a fost invitată și jurnalista Mirela Stângă, care a dedicat activităților organizate de muzeul nostru un articol cuprinzător în „Cultura Constanța.ro”. Cei interesați au fost familiarizați cu modul de desfășurare și organizare a unui astfel de eveniment, prin precizarea

programului în detaliu, dar, totodată, articolul a reprezentat și o invitație adresată celor care doresc să se bucure de surprizele culturale pregătite special cu ocazia acestui eveniment.

„Muzeul Național al Marinei Române, motiv de mândrie pentru conștanțeni, pentru oamenii mării, datorită specificului său unic în țară și datorită comorilor pe care le adăpostește, a ajuns la semicentenar. Deși ziua sa de naștere, așa cum este consemnată în Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1127 din 1969, este 29 mai, seria manifestărilor aniversare a debutat încă de sâmbătă, 25 mai.”

Deschiderea festivă a manifestărilor jubiliare s-a desfășurat la Sala „Clio” și a stat sub semnul emoțiilor puternice, manifestate în timpul ceremonialului ridicării pavilionului la catarg, al oficierii serviciului religios, dar și pe parcursul cuvântărilor rostite de personalitățile invitate la eveniment.

Au susținut alocuțiuni: șeful Statului Major al Forțelor Navale, viceamiral dr. Alexandru Mîrșu, directorul MNMR, comandor Marius-Laurențiu Rohart, directorul executiv al Direcției Județene pentru Cultură Constanța (DJCC), dr. Magdalena Tiță și președintele Ligii Navale Române, comandantul de lungă cursă Laurențiu Mironescu. Totodată, s-a dat citire ordinului ministrului Apărării Naționale, Gabriel-Beniamin Leș, cu privire la sărbătorirea celor 50 de ani ai MNMR.

Cu emoție în glas, directorul muzeului, comandor Marius-Laurențiu Rohart, cel care conduce și în prezent destinele instituției specializate a Statului Major al Forțelor Navale în probleme de cultură, cercetare și documentare muzeografică și istorico-militară, a spus pentru cei prezenți în sală, în cuvântul de deschidere: *„Muzeul Național al Marinei Române împlinește 50 de ani. E mult, e puțin? Dacă mă întrebați pe mine, Muzeul Național al Marinei Române este un muzeu tânăr, dar ajuns la o maturitate deplină, pentru a tezauriza, pentru a valorifica și transmite mai departe întreaga zestre spirituală și materială a Marinei Române”. Domnul director a făcut și o trecere în revistă a încercărilor de a înființa un muzeu al Marinei Române: „Prima i-a aparținut viceamiralului Constantin Bălescu, care în 1919, odată cu scoaterea din serviciu a unui număr de 10 bastimente, a cerut prin ordin Diviziei de Mare și Diviziei de Dunăre scoaterea de tehnică și de echipament militar de la bordul acestor nave, pentru a fi expuse într-un viitor muzeu. Se întâmpla la 30 decembrie 1919. Nu a apărut însă un muzeu al Marinei Române, dar cu aceste elemente s-a constituit secție Marină a Muzeului Militar din București, lucru care nu i-a satisfăcut pe marinari și pe iubitorii de navigație și marinărie.*

O altă încercare remarcabilă a fost cea a contraamiralului Ioan Bălănescu, comandantul Diviziei de Mare care, prin funcția de vicepreședinte al Ligii Navale Române și președinte al secției Constanța a Ligii Navale Române, a fost primul care a donat obiecte din cadrul Diviziei de Mare, pentru a se constitui o expoziție, un muzeu la secția Ligii Navale din Constanța, Hotelul Carol, actualul Comandament al Flotei.

Totuși, un nucleu al Muzeului Marinei Române s-a constituit în 1965, la Mangalia, prin acțiunea neobosită și dezinteresată a doi iubitori de istorie

navală și marinărie, comandorii Filaret Popescu și Dan Nicolaescu, s-a reușit realizarea unei mici expoziții cu piese de tehnică scoase de la bordul navelor ieșite din serviciu. Recunoașterea tuturor acestor eforturi a venit la 29 mai 1969, când Consiliul de Miniștri atesta Muzeul Național al Marinei Române, muzeu de primă categorie, categoria I, unicat în țară prin specificul său, cu sediul la Constanța, în clădirea în care ne aflăm: clădire istorică, încărcată de spiritualitate marinărească. Aici a avut sediul școala marină, școala navală, comandamentul Marinei Române Militare. Este o clădire de patrimoniu, o clădire trecută în lista monumentelor istorice din orașul nostru, la fel cum este Comandamentul Marinei, Cazinoul, Casa cu Lei, Biserica Greacă...“.

Directorul MNMR, Marius-Laurențiu Rohart a continuat: „Am ferma convingere că această frumoasă și elegantă corabie a Marinei Române, va reuși să asigure perenitatea tradițiilor și a spiritualității marinărești“.

Șeful Statului Major al Forțelor Navale, viceamiral dr. Alexandru Mirșu a luat cuvântul, declarând: „Doamnelor, domnilor, este un privilegiu, o onoare și o plăcere să mă aflu în mijlocul dvs. la sărbătorirea a 50 de ani de istorie. (...) Acest muzeu nu este doar o capsulă a timpului. Aici se află și un laborator de cercetare, un laborator de creație intelectuală, aici este o poartă prin care se face legătura între tradiție, activitatea de zi cu zi a marinei române militare și civile, în același timp, noua generație (...), o legătură între tradiția românească și tradiția internațională“.

Alte două momente importante din cadrul activității au fost acordarea de distincții și diplome colaboratorilor și foștilor angajați ai MNMR care s-au remarcat prin activitatea lor profesională, dar și primirea Medaliei de Onoare a Statului Major al Forțelor Navale, acordată MNMR.

Activitatea a continuat cu desfășurarea Conferinței Naționale de Comunicări Științifice „Dunărea și Marea Neagră în spațiul euroasiatic. Istorie, Relații Politice și Diplomatie“, ediția a XXIII - a, la care și-au anunțat prezența 70 de cercetători, profesori, muzeografi, arhiviști, biblioteconomiști, restauratori și conservatori de la instituții de cultură și de învățământ din țară și din Constanța.

*Articolul precizează mai departe că „**Sărbătoarea continuă pe 29 mai cu „Ziua Porților Deschise“, două vernisaje și o lansare de carte.***

Manifestările festive continuă pe 29 mai, exact în ziua în care instituția de cultură împlinește 50 de ani. Astfel, miercuri, 29 mai, între orele 10.00-18.00, publicul va putea vizita gratuit expoziția permanentă a muzeului, dar și expozițiile temporare: „Parașutismul militar – repere istorice“ și „Din activitatea Cercetașilor României“.

De asemenea, de la ora 17.00, vizitatorii sunt așteptați să participe la deschiderea a două expoziții de pictură, vernisajele fiind susținute de directorul Muzeului de Artă, dr. Doina Păuleanu.

Prima dintre ele, „Muzeul Național al Marinei Române în viziunea artiștilor“, va fi deschisă în sala Lentilei farului de la Tuzla. „Provocarea a fost lansată de directorul muzeului (n.r. – comandor Marius-Laurențiu Rohart)

Atelierelor de arte vizuale «Val Donici» și Amfora”, colaboratori tradiționali ai muzeului și acceptată cu entuziasm de aceștia“, au subliniat gazele.

Cea de-a doua expoziție, „Marinele lui Val Donici“, este dedicată binecunoscutului pictor de marine comandor Valentin Donici, fost angajat al MNMR. Lucrările lui Val Donici, expuse în salonul expozițional „Comandor Dimitrie Știubei“ fac parte din pinacoteca muzeului.

*Cu acest prilej, va fi lansat și volumul „**Marina în pictura și literatura română. Valentin Donici**“, semnat de Carmen Irène Atanasiu și Andreea Croitoru și publicat la Editura MNMR.*

Tot în sala „Comandor Dimitrie Știubei“ va mai putea fi admirată și expoziția de machete organizată de Asociația Modelism „Tomis“, precizează Mirela Sângă. (Mirela STÎNGĂ „Cultura Constanța.ro” 27 mai 2019).

Am redat în paginile de mai sus doar câteva din multitudinea de articole apărute în presa constănțeană și care au avut ca subiect Muzeul Național al Marinei Române. Acesta este prezentat cu „bogățiile” sale, cu poveștile sale, uneori aduc în prim-plan problemele cu s-a confruntat instituția sau care încă necesită soluții, alteori descriu diversitatea de activități organizate sau desfășurate aici. O simplă răsfoire a acestora dovedesc oricărui iubitor de cultură, de istorie în general, sau de istoria a marinei în special, necesitatea și utilitatea existenței în rândul obiectivelor culturale a unui astfel de muzeu, unic prin tematică, dar și prin bogata ofertă științifică și culturală și provoacă vizitatorul să-i treacă pragul pentru a-i descoperi misterele.

THE ROMANIAN NATIONAL NAVAL MUSEUM IN THE LOCAL PRESS IN CONSTANTA

-abstract-

Key Words: MNMR; exhibition; specialists; cultural institution; museographer

In the following pages we have presented some of the huge number of articles in the press of Constanta region, detailing the National Naval Museum. This institution is presented with all of its cultural riches, its stories, and sometimes they bring forward the problems confronting it, but most of all illustrating the vast number of cultural activities organized here. A simple glance over them proves for every man of culture, of history or just interested in the Navy, the importance in the sphere of culture and history for such a museum, unique in its theme and cultural wealth. It hopefully challenges its visitors to immerse themselves and to discover its secrets.